

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Aliqua corollaria ex dictis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

dens ex quo inferitur . de quo redibit sermo in Logica Disputat. xiv.

- 16 Hæc argumentatio est multiplex: alia *Syllogismus*, qui constat tribus propositionibus, primâ pro maiori, secundâ pro minori, terciâ pro consequente: & hæc est perfectissima argumentatio, ad quam omnes aliæ argumentationum species, ut vim habeant, reduci debent; de quo fulius infra. Secunda argumentationis species est *Enthymema*, quod dicitur syllogismus truncatus, quia loco antecedentis solum habet vnicam propositionem, ut v.g. *Petrus est animal, ergo vivens*. Tertia est *Inductio*, quæ ex particularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale argumentando progreditur, ut, *hic & ille ignis calefacit, ergo omnis ignis calefacit*. Quarta est *Exemplum*, quo ab vno vel duobus singularibus ad aliud singulare argumentatur, ut, *Petrus v.g. æger & debilis ieiunet, ergo & tu robustus & potens viribus poteris ieiunare*. Quinta est *Dilemma*, seu argumentum cornutum, quo complecteris duas partes, quibus omnino præcluditur fuga respondentis: in quamcumque enim partem incidat, argumento feritur, ut v.g. intendens quis redarguere seruum inobedientia vel negligentia, sic ait: *vel percepisti quæ dixi, vel non: si percepisti, quare non executus es? si non percepisti, quare non interrogasti?* Hi tres modi argumentandi vltimi non sunt condistincti ab Enthymemate & Syllogismo: Exemplum enim & Inductio aliquando sunt Enthymema, aliquando Syllogismus. Dilemma item fit per duplex Enthymema; quare diuisio illa argumentationis in hæc tria membra, non est immediata.

Pro formæ syllogisticæ intelligentiâ aduerte Primò, ad bonam argumentationem non sufficere, vtramque propositionem esse veram; sed vterius requiri, vnam ex aliâ vel ex aliis sequi; quare hæc non est bona argumentatio, *omnis homo est animal, omnis leo est rugibilis, ergo omnis equus est hinnibilis*; quia, licet omnes tres propositiones sint veræ, non tamen vltima ex duabus primis sequitur, sed inter se sunt omnino disparatæ; debent ergo primæ propositiones continere in se consequens. Ut autem cognoscatur, quando præmissæ conclusionem contineant, aduerte Secundò, omnem formam syllogisticam inniti principio illo certo & communi, *quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, id est, quando duo aliqua, v.g. intellectus & voluntas, identificantur cum aliâ re, scilicet cum *animâ*, eo ipso debere identificari etiam inter se. In syllogismo ergo, quæ inferuntur vnita inter se in consequenti, debent in antecedenti vniri cum aliquo tertio: v.g. contendendo ego *Petrum vniri cum aliquo animali*: ut id probem, assumere debeo pro medio rem aliquam, cum quâ vniantur *Petrus & animal*, nempe *homo*, & ex eo quod *Petrus & animal* vniantur cum homine, infero etiam vniri inter se, hoc modo, *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal*: ecce in præmissis vniantur *Petrus & animal* cum homine, in maiori *animal* cum homine, in minori *Petrus* cum homine, & hinc infero in consequenti, *Petrus est animal*, vnita inter se, quia in præmissis eas vniri vni tertio, scilicet homini. Hinc colliges, medium illud, cum quo vniantur subiectum & prædicatum conclusionis, debere repeti in vtraque præmissâ, vel in vtraque pro prædicato, vel in vtraque pro subiecto, vel

in vnâ pro subiecto, & in aliâ pro prædicato; alios verò duos terminos, cum quibus coniungitur medium, non debere repeti in præmissis, sed in illis semel poni vnum in primâ propositione, alium in secundâ; in consequenti verò vtrumque debet repeti. Et hinc patet, argumentum constans quatuor terminis, esse viciosum omnino, sicut & constans minis quàm tribus, v.g. *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Ioannes est animal*, non valet consequentia, quia hic syllogismus habet quatuor terminos, scilicet *Petrus, Ioannes, animal, homo*: & ratio est, quia quando sunt quatuor termini, non possunt vniri cum medio, illi duo qui vniantur postea in conclusione inter se.

SECTIO IV.

Aliqua corollaria ex dictis.

PRIMUM sit, ex vtro numquam sequi falsum: 18 quia cum nequeat vera esse connexio duarum rerum cum medio, quin etiam vera sit earum connexio inter se; inde est, ut ex præmissis omnino veris, nequeat sequi consequens falsum. Et hinc ortum traxit quod communiter dicitur, scilicet, *non posse quem necessitari ad assentiendum falso, ex eo quod assentiatur vero*.

Secundo sequitur, aliquando ex falso inferri verum, ut v.g. *omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo omnis homo est animal*, vtraque præmissa est falsa, & tamen consequens verum, & consequentia bona, quia licet identitas hominis & animalis cum lapide falsa sit, tamen semel eâ admisâ, necessariò debet admitti identitas hominis cum animali, quæ vera est, & ut vidimus, ex falso sequitur principio. An autem in mente dari possit talis illatio, dicam Disputatione xv. Logicae num. 54.

Tertio ex dictis sequitur, ex puris negatiuis nihil posse sequi. Ut v.g. *homo non currit, equus non est homo, ergo equus non currit*, non valet consequentia: ratio est, quia sicut ad vnienda aliqua duo in consequenti, debent vniri cum aliquo tertio in antecedenti, ita ad negandum aliquid de aliquo, v.g. cursum de equo, debet ille cursum negari de aliquo quod sit idem cum equo, ac proinde, ut inferatur consequens negatiuum, debent assumi pro præmissis duæ propositiones, in quarum vnâ negetur prædicatum illud de aliquo tertio, & in aliâ affirmetur identitas subiecti cum illo tertio, ut hinc inferatur negatio illius prædicati de illo subiecto, ex eo quod negatum fuerit de alio tertio identificato cum subiecto. Et ob hanc rationem ex alterâ negatiuâ & alterâ affirmatiuâ infertur semper consequens negatiuum; ex duabus verò affirmatiuis solum sequitur conclusio affirmatiua; quia ex affirmatione identitatis duarum rerum cum alio tertio, solum potest sequi affirmatio earum inter se.

Quartò ex dictis sequitur, ex puris particularibus nihil inferri. V.g. *aliquis homo currit, aliquis homo est albus, ergo aliquod album currit*, non valet consequentia: ratio est clara, quia cum terminus particularis sit indifferens ut supponatur pro hoc indiuiduo, vel pro illo, potest in vnâ propositione supponi pro vno, & in aliâ pro alio, ac proinde erunt quatuor termini; vnde non mirum, si syllogismus nihil concludat, quia non re-
petitur

petitur idem medium, sed diuersum. Adde verò, si terminus ille particularis ab aliquo signo determinetur, vt supponatur pro eodem in maiori, & in minori, rectè concludet syllogismus, quia non erunt in illo nisi tres termini, vt v. g. *aliquis homo currit, & hic aliquis est albus, ergo aliquis albus currit*, rectè valet consequentia. Et ob eandem rationem ex purè singularibus rectè potest concludi, vt v. g. *Petrus currit, Petrus est homo, ergo homo currit*. disparitas est, quia singularis terminus semper supponitur pro eodem, particularis verò non.

Quintò sequitur, ex præmissis vniuersalibus sequi conclusionem vniuersalem, v. g. *omnis homo currit, omne animal rationale est homo, ergo omne animal rationale currit*: Ratio est, quia in præmissis affirmatur identitas duarum rerum vniuersalium cum aliquo tertio, vnde in consequenti debet inferri earum rerum vniuersalium identitas inter se: ex purè vero singularibus, vel ex mixtâ ex vniuersali & singulari, semper debet inferri conclusio singularis, item ex vniuersali & particulari semper debet inferri conclusio particularis, vt v. g. *omnis homo currit, aliquis homo est albus, ergo aliquod albus currit*, est euidentis consequentia, particularis tamen, vt pater.

Hic aduerte, nonnullos vim totam syllogisticam reducere non ad hoc principium, *qua sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se*; sed ad duo illa, *dici de omni & dici de nullo*, id est, quod affirmatur de omni homine, affirmatur de hoc & illo. Ceterum hi Auctores vel debent recurrere ad nostrum principium, vel ex his nihil concludunt. Quid enim mea interest, omnem hominem currere, vt probem Petrum currere, si non probo Petrum esse hominem, & consequenter si non coniungo cum homine, & Petrum & cursum? Idem est in altero principio *dici de nullo*. Quid enim, si negas, omnem hominem esse lapidem, vt inde inferas Ioannem non esse lapidem, nisi probes Ioannem esse hominem, & consequenter, dum neges cursum de homine, cum quo identificas Ioannem, etiam negas cursum de Ioanne: quæ tam clara sunt, vt terminis explicatis nequeant negari. Dices, Si dico, *omnis homo currit*, inde sequitur, *ergo hic currit*, vel *aliquis currit*. Fator, sed quia subintelligitur ibi propositio alia, qua probetur *hic & aliquis* includi in *omni*, semper ergo tota forma ad illud principium reducitur.

Confirmatur Primò: In puris particularibus non habet locum illud *dici de omni*, & cetera, vt per se notum est; & habet locum perfecta forma arguendi, non minùs quàm in vniuersalibus; ergo vis syllogistica non ad *dici de omni*, sed ad illud, *qua sunt eadem vni tertio*, &c. debet reduci. Consequentia & maior sunt euidentes. Minor probatur in hoc syllogismo: *Petrus currit; sed aliquis homo est Petrus, ergo aliquis homo currit*, qui est in primâ figurâ, & tales possunt excogitari in 21 numeri syllogismi. Confirmatur Secundò: In syllogismo purè vniuersalibus etiam non habet locum *dici de omni*, quia ibi nihil infertur particulare, v. g. *omnis homo est animal rationale, omne risibile est homo, ergo omne risibile est animal rationale*: ibi enim non fit descensus seu probatio ex eo quòd dicatur *de omni*, vt postea dicatur de hoc aut de illo, sed præcisè, quia *animal rationale*

le & risibile vniuntur cum *homine*, idèd inferuntur postea vnita inter se.

Dices, Quomodo ergo in diuinis non habet vim hæc argumentandi forma? non enim valet, *Deus est Pater, sed Filius est Deus, ergo Filius est Pater*. Primò respondeo, difficultatem esse communem: nam (vt paulò antea ostendi) in particularibus expositiuis vis syllogistica non fundatur in eo principio *dici de omni*. iam ergo oportet, vt tu respondeas, cur hæc sit bona argumentatio, *Petrus est Rex, sed hic est Petrus, ergo hic est Rex*; non autem illa, *Deus est Pater, sed Filius est Deus, ergo Filius est Pater*. neque enim potes confugere ad *dici de omni*. Secundò vrgeo hoc idem, quia etiam in diuinis videtur infringi principium tuum *dici de omni*; quia hoc vel significat, quidquid dicitur de subiecto, dici de omni identificato cum 22 subiecto; & tunc nò quidquid dicitur de Deo, dicitur de Filio, qui identificatur cum Deo; de Deo enim dicitur *est Pater*, & hoc non dicitur de Filio, ergo non habet locum ibi tuum principium. Imò si illud ita explicas, coincidis cum nostro, *qua sunt eadem cum vno subiecto, sunt eadem inter se*: vel significat illud principium, *quidquid dicitur de termino vniuersali, dici de particularibus*; & in hoc sensu ad argumentandum in diuinis, vbi nulla est vniuersalitas, non videtur habere locum pro vllâ re, & dum vis formam syllogisticam in mysterio Trinitatis infirmare, eam in omnibus aliis, vbi locum debet habere, infirmam omnino reddis, v. g. hæc ibi habet locum, *Deus est omnipotens, Pater est Deus, ergo Pater est omnipotens*. & tamen non habet magis locum *dici de omni*, quàm in illâ, *Deus est Pater*, quia in neutrà potest poni terminus *omnis Deus*. Vides ergo, tibi & mihi difficultatem esse communem. Huius responsionem remitto ad disputationem de Trinitate: vbi propter distinctionem virtutalem æquivalentem reali in ordine ad aliqua prædicata, quam pono inter *Deitatem & personalitates*, dixi, non habere locum eam vim syllogisticam, quæ debet intelligi de iis quæ sunt idem inter se realiter, & virtualiter. Hæc sufficiat iam tetigisse, sed & Disputatione v. Logicæ, à num. § 2. de hæc distinctione nobis sermo redibit.

SECTIO V.

De materiâ, formâ, & figurâ Syllogismi.

MATERIA syllogismi duplex est, alia remota, 23 vt termini, quibus efficiuntur propositiones: alia proxima, vt ipsæ propositiones, ex quibus immediatè syllogismus componitur. Forma syllogismi est coordinatio propositionum ipsarum. Figura est coordinatio & dispositio medij, quæ est triplex: prima, quando medium in maiori est subiectum, & in minori prædicatum, vt, *omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal*. Ecce 20 homo, qui est medium in hoc syllogismo, in maiori est subiectum; in minori verò prædicatum. Secunda figura est, in quâ medium in vtraque propositione est prædicatum, vt, *nullus lapis est animal, Petrus est animal, ergo Petrus non est lapis*. Tertia, quando medium in maiori & in minori est subiectum, vt, *omnis homo est animal, omnis homo est sensibilis, ergo aliquod animal* 24